S'han tornat bojos

Autor: Pep Mayolas
Data de publicació: 01-07-2011

Tenim el Colom d'Eivissa amb en Nito Verdera. Tenim el Colom de Mallorca, fill del Príncep de Viana i de Na Margarida Colom, amb en Gabriel Verd. Tenim el Colom fill d'un canonge de Girona, que és mig amagat, perquè és fill il·legítim, d'en Francesc Albardaner. Tenim el Colom de Tortosa, de l'illa de Gènova que hi havia al riu Ebre i que avui és el barri de Ferreries, defensat per algunes veus diverses. Tenim el Colom de Tarroja de Segarra, investigat per la Teresa Baqué, en Charles Merrill i part del Centre d'Estudis Colombins dels anys 90. Hi ha qui parla d'un Colom de la Gènova valenciana. Tenim un Colom del Llobregat amb en Jaume Codina. Tenim el Colom de Barcelona, En Joan Colom i Bertran, que defensa en Jordi Bilbeny. Si algú mai s'interessa pels possibles orígens catalans del descobridor i s'assabenta d'aquest batibull, només podrà arribar a una conclusió: són bojos, aquests catalans!

Per no perdre'ns en el marasme de teories i possibilitats, caldria aclarir d'una vegada que un Cristòfor Colom d'origen jueu no hauria tingut possibilitats de sobreviure a la persecució implacable del Sant Ofici, sobretot quan arribà el moment en què a la Corona li interessà desposseir l'Almirall dels seus càrrecs i privilegis. Totes les incongruències i contradiccions que envolten la figura del descobridor d'Amèrica no són fruit d'un intent del mateix Colom d'amagar el seu llinatge hebreu: som davant del resultat de la feina de censors que maldaven per fer-lo plebeu i estranger (un llaner de Gènova, per exemple, com ha quedat establert) per tal que no fossin legals els nomenaments i privilegis que d'entrada, un cop tornat de la descoberta, li feren efectius. Ves si s'haurien esforçat tant a convertir-lo en plebeu, si haguessin tingut la més lleu possibilitat de poder-lo acusar de jueu! D'altra banda, malgrat la insistència de la història manipulada, que en Cristòfor Colom rebés el títol d'Almirall demostra definitivament que no tingué tractes amb la Corona de Castella, ja que en aquest regne, l'almirallat era un privilegi hereditari exclusiu dels Enríquez, família directa del rei Ferran el Catòlic (la seva mare era Joana Enríquez, filla de l'Almirall de Castella). No s'atorgava a ningú més. Per tant, si en Colom rebé el títol d'Almirall, el rebé en tant que súbdit de la Corona Catalana.

I si hem de buscar un Colom català, que ja tenia armes nobiliàries abans que el gesta de la descoberta n'hi proporcionés de noves, com ens diuen, resulta determinant l'heràldica dels escuts més antics de l'Almirall, amb la banda dels Bertran al vèrtex central i el mar i el món dels Marimon en un quartó. El Colom, que hi havia de ser, el van esborrar i substituir perquè identificava la seva nissaga de forma immediata. En Joan Colom i Bertran havia de tenir aquests tres símbols parlants, el colom, la banda dels Bertran i el mar i el món. El seu pare era en Jaume Colom i Marimon. La mare, Caterina Bertran i Miquel. El seu cosí, en Pere Bertran Margarit, cap de l'expedició del Segon Viatge. El seu cunyat, el Pedro de Arana de les cròniques, ha de ser en Pere d'Alòs, cònsol de la Llotja de Barcelona, germà de la primera esposa d'en Joan Colom, la Margarida d'Alòs. El Juan Antonio Colombo que fa de capità de nau per a uns o de majordom d'en Colom per a d'altres, al Tercer Viatge, no pot ser d'altre que el nét d'en Colom, l'Antoni-Joan Colom-d'Alòs i de Soler, l'hereu d'en Jaume Colom d'Alòs, hereu de l'Almirall. En Ramon de Corbera, el bisbe de Montpeller que celebra el retorn d'en Colom el 1493 amb un epigrama, també va a favor del Colom Bertran. Una cosina de la mare d'en Colom, Joana Violant Bertran, està casada amb en Riambald de Corbera a la primera meitat del s. XV. Segurament són parents de segon grau amb en Joan Colom i Bertran.

Podríem seguir amb els "criats" d'en Ferran Colom, amb la Violant de Soler i el seu germà Antoni com a dipositant i dipositari de la Biblioteca Ferrandina el 1544 al monestir-col·legi de Sant Pau de València, etc. El pes de les evidències ens hi porta: el veritable descobridor és aquell que assenyala en Jordi Bilbeny.

L'existència de la censura se'ns confirma quan tenim la certesa —gràcies als testimonis d'en Pere Màrtir d'Angleria i en Gonzalo Fernández de Oviedo— que els Reis Catòlics van rebre en Colom a Barcelona, a la tornada del viatge de Descoberta el 1493, i la inexplicable absència de notícies d'aquest esdeveniment en els registres oficials de l'època: res no se'n diu al Dietari de la Generalitat, ni al Manual de Novells Ardits, ni al Llibre de Solemnitats de la ciutat de Barcelona... Davant les anotacions puntualíssimes i escrupuloses de fets molt menors —un secretari torna a la ciutat procedent de la baronia del seu senyor, posem per cas—, la clamorosa absència d'un esdeveniment d'aquesta magnitud ens dóna a entendre que en el seu moment hi degué haver el registre pertinent de l'arribada d'en Colom i la seva acollida en reial audiència, però que posteriorment fou esborrada. I el fet que en fos esborrada i que la història ens digui que la descoberta es féu per compte de Castella i fou duta a terme per castellans demostra que la supressió dels registres tingué una finalitat clarament política. La censura i l'ocultació, per tant, existeixen. I també existeix la fabricació de documents falsos per incompatibilitzar en Joan Colom amb el descobridor. Comença a resultar simptomàtica la insistent aparició de testimonis on se cita en Joan Colom mort abans del 1492. Si més no, és curiós que en tinguem gairebé més informacions de quan és mort —i recalcant que és mort d'abans del 1492— que de les seves activitats en vida.

Tot això, però, pesa als qui van començar a investigar abans que en Jordi Bilbeny, però les peces del seu trencaclosques no encaixen com les d'en Joan Colom i Bertran. I pesa i incomoda, no cal dir-ho, a la història oficial i a tot el seu academicisme immobilista, perquè admetre l'existència de la censura somou els fonaments mateixos de la història que repeteixen i tornen a repetir sense pudor intel·lectual de cap mena.

Per això interessa tant que els defensors del Colom català romanguem dividits, cadascun fent la guerra pel seu compte. És com amb els partits independentistes. Divideix i venceràs. Ara en tenim més que mai. I amb en Colom es tracta del mateix. Cal anar presentant Coloms alternatius (el darrer, de fa unes setmanes, un Colom polonès fill del rei de Polònia exiliat a Portugal, que havia d'anar d'incògnit i això justifica totes les contradiccions que envolten el descobridor. Ja en tenim un altre!). Cal que ens discutim, que ens retopem, que ens denigrem entre nosaltres. Així no avançarem mai cap a la veritat.

I mentrestant, la mentida i la ficció castellana perduren.

Pep Mayolas